

Riktlinje för systematiskt kvalitetsarbete

Antagen av barn- och ungdomsnämnden, 2016-01-25

Reviderat senast 2024-02-06

Systematiskt kvalitetsarbete

Inledning

Skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete innebär att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen.

Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Systematiskt kvalitetsarbete är inte något som sker en gång per år och handlar inte i första hand om mallar och dokument utan om den arbetsprocess där regelbunden reflektionen, såväl enskild som gemensam, över barnens/elevernas lärande och pedagogernas undervisning, står i centrum.

Kvalitetsarbetet tar sin utgångspunkt i det vardagliga arbetet med barnen och eleverna, det börjar i barngruppen och i klassrummet. Där har kvalitetsarbetet sin givna och viktigaste startpunkt. Det är där, i mötet mellan pedagog och barn/elev, som verksamhetens huvudsakliga kvalitet avgörs. Det som sker där är inte enbart en fråga för de direkt inblandade, utan rör hela förskolan, skolan och fritidshemmet som organisation.

Syfte och mål

Syftet med kvalitetsarbetet är att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Syftet med ett systematiskt kvalitetsarbete är även att synliggöra kvalitet och likvärdighet, vad vi gör, varför och vad det leder till. Syftet är vidare att skapa delaktighet och dialog om måluppfyllelsen och om orsakerna till eventuella brister.

Målen för utbildningen finns i skollagen, läroplanerna, ämnes- och kursplanerna och andra författningar som styr verksamheten. Ytterst handlar det om att alla barn och elever ska erbjudas en likvärdig utbildning av hög kvalitet oberoende av bostadsort, kön och social eller ekonomisk bakgrund. Likvärdig utbildning innebär inte att den ska vara likformig eller att alla barn och elever ska få lika mycket resurser. De nationella målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvalitetsarbetet är en förutsättning för att kunna upprätthålla och utveckla utbildningens kvalitet. Kvalitetsarbetet omfattar såväl målen för verksamhetens genomförande som målen för barns och elevers lärande och utveckling. Det gäller såväl undervisningen som exempelvis studie- och yrkesvägledning eller elevhälsan. FN:s konvention om barns rättigheter är tillsammans med skollag och läroplaner grunden för kvalitetsarbetet när det gäller barnens och elevernas delaktighet och inflytande.

Det finns inget som hindrar att man inom huvudmannens och enhetens systematiska kvalitetsarbete även formulerar och följer upp egna mål. Målen får dock inte strida mot de nationella målen. I dokumentationen av kvalitetsarbetet är det då viktigt att skilja på de nationella målen och andra uppsatta mål.

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Verksamhetens resultat behöver följas upp, analyseras och bedömas i förhållande till vad vetenskap och beprövad erfarenhet lyfter fram som betydelsefullt i genomförandet. Även vid

planering och prioritering av utvecklingsinsatser är det viktigt att ta hänsyn till vetenskapen genom t.ex. forskningsöversikter eller metaanalyser.

Kvalitetsarbete på olika nivåer

Enligt skollagen ska kvalitetsarbetet bedrivas både på huvudmannanivå och på varje förskole- och skolenhet.

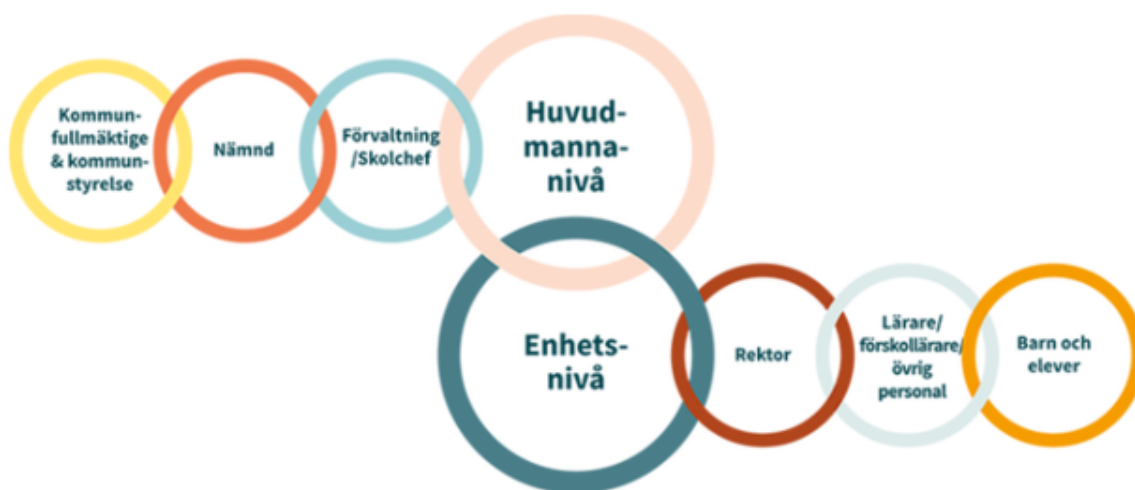
Hylte kommun är huvudman för sina förskolor, skolor och fritidshem samt har tillsynsansvar för fristående förskola. Kommunfullmäktige, kommunens högsta beslutande organ, har det yttersta ansvaret för att utbildningsverksamheten har den kvalitet och de resurser som krävs för att uppfylla de nationella och kommunala målen. Kommunfullmäktige beslutar bland annat om budget samt barn- och utbildningsnämndens organisation och verksamhetsformer. Barn- och utbildningsnämnden fullgör Kommunfullmäktiges uppgifter inom skolverksamheten.

Huvudmannen ansvarar för att organisera utbildningen samt för att följa upp och utvärdera måluppfyllelsen för att vid behov kunna förbättra verksamheten så att målen uppfylls. Huvudmannen är ytterst ansvarig för genomförandet av utbildningen och den som ska se till att det finns förutsättningar att bedriva ett kvalitetsarbete som säkerställer kvalitet och likvärdighet.

Barn- och ungdomsnämnden har tagit fram övergripande målinriktningar för utbildningen (NÖMI). Arbetet med långsiktiga mål får även funktionen av att vara ett visions- och policydokument som anger inriktningen för nämndens arbete och hjälper nämnden att prioritera. Till detta har det även kopplats uppföljningar som ger nämnden kontinuerlig information utifrån vilken nämnden har möjlighet att skapa kortsiktigare verksamhetsmål eller utvecklingssteg. Nämndens systematiska kvalitetsarbete är synliggjort i ett årshjul.

Förvaltningschefen, tillika skolchefen, ansvarar för att se till att hela skolväsendets föreskrifter följs. Skolchefen ansvarar även för att förvalta och vid behov fortlöpande revidera förvaltningens samlade kvalitetssystem, på uppdrag av staten via skolans styrdokument och kommunen via barn- och ungdomsnämnden.

Rektorer och personal ansvarar för att tillämpa skollag, läroplaner, ämnesplaner och kursplaner samt övriga bestämmelser. Rektorn är ansvarig för enhetens kvalitetsarbete och för att det finns förutsättningar att bedriva och utveckla utbildningen utifrån de nationella målen och riktlinjerna. Personalen ansvarar för att bedriva ett kvalitetsarbete som skapar förutsättningar för varje barn och elev att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen.

Figur 1. Styrkedjan. Skolverket.

Dokumentation

Den skriftliga dokumentationen behövs för att regelbundet kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen. I ett längre perspektiv är dokumentationen en förutsättning för att kunna kartlägga verksamheten och identifiera områden som är särskilt angelägna att utveckla för att uppfylla målen.

Det ständiga arbetet med att utveckla verksamhetens kvalitet bedrivs i en cyklisk process som innehåller olika faser. Faserna har delats in i "Hur blev det", "Var är vi?", "Vart ska vi?" och "Hur gör vi?".

Hylte kommuns mallar och stöd för nulägesbeskrivning, nulägesanalys samt utvecklingsplan svarar mot denna cykliska process.

Hur blev det?

Det är viktigt att uppföljning och utvärdering av insatserna i den föregående utvecklingsplanen sker. Det är även viktigt att värdera de genomförda insatserna i relation till de effekter och mål som sattes upp för insatsen. Ska andra insatser genomföras eller ska verksamheten fortsätta på den inslagna vägen?

Var är vi?

Det är viktigt att fundera över vilket underlag som visar på kvalitet i verksamheten och att ständigt föra en diskussion om vad som samlas in och när, vilka metoder som används för att samla in underlaget, vad verksamheten gör med det insamlade underlaget, om det saknas kunskap om något område eller resultat samt vad uppföljningar och utvärderingar visar. De olika underlagen som tagits fram sammanställs så att de tillsammans beskriver nuläget för verksamheten. I beskrivningen av nuläget sker ingen analys.

Vart ska vi?

När nulägesbeskrivningen är gjord är det dags att

börja arbeta med nästa fas i kvalitetsprocessen. Denna fas är nulägesanalysen.

Syftet med nulägesanalysen är att identifiera relevanta insatser som kan förbättra barns utveckling och lärande samt höja elevernas kunskapsresultat och öka likvärdigheten. Valet av insatser ska bygga på en analys av vilka utvecklingsbehov som finns och vilka orsakerna till dessa behov är. Utvecklingsbehoven identifieras utifrån beskrivningar av den egna verksamheten. Utvecklingsbehoven beskriver områden som förskolan/skolan har möjlighet att påverka och är kopplade till barns utveckling och lärande och elevers kunskaper (resultat och måluppfyllelse). Olika antaganden om orsaker till behoven analyseras och formuleras för varje prioriterat utvecklingsbehov. Med utgångspunkt i dessa antaganden om orsaker blir det möjligt att identifiera insatser som kan bidra till förbättrat lärande och fortsatt utveckling av verksamheten.

Hur gör vi?

Den genomförda nulägesanalys har visat på ett antal utvecklingsområden som verksamheten har prioriterat. Genom att strukturera och beskriva arbetet med att åtgärda dessa behov i en utvecklingsplan, blir det möjligt att systematiskt planera, genomföra och följa upp de insatser verksamheten vill genomföra. Det är orsakerna till varför ett behov har uppstått, som är möjliga att åtgärda. De insatser som identifieras ska därför bygga på verksamhetens antaganden om orsaker och vara realistiska att genomföra. Det kan vara flera olika insatser kopplade till ett och samma behov. Det viktiga att fundera extra på hur verksamheten ska följa upp och utvärdera insatserna, vad som är uppnått och när, såväl i utvecklingsarbetet som i förhållande till de nationella målen.

Delaktighet

Genom ett systematiskt kvalitetsarbete blir det tydligt för all personal vad som ska prioriteras och utvecklas, när och hur olika insatser ska genomföras och vem som ansvarar för vad. Allas delaktighet är grundläggande i kvalitetsarbetet. Ledningen, personalen, barn och elever samt vårdnadshavare behöver alla bidra med synpunkter och underlag som synliggör kvaliteten. I en verksamhet som är förändringsbenägen och som fungerar som en lärande organisation är kvalitetsarbetet ständigt närvarande på alla nivåer; individuellt, i arbetslaget, på enheten som helhet och hos huvudmannen för verksamheten. Målet är ett professionellt förhållningssätt och arbetssätt som leder till en ständig utveckling av verksamheten.

Dialogen är central i kvalitetsarbetet. Den skapar delaktighet och samförstånd om resultat, kvalitet och utvecklingsbehov. För att förstå orsaker och samband måste det finnas en dialog med barnen och eleverna, mellan rektor och lärare och förskollärare och annan personal samt mellan verksamheterna och huvudmannen. I Hylte kommun finns det årligen två tillfällen för erfarenhetsutbyten mellan rektorerna samt ett tillfälle för lokal kvalitetsdialog mellan

förvaltning och varje förskole- och skolenhet. Vidare har barn- och ungdomsnämnden tillsammans med förvaltningen kvalitetsdialog en gång om året. Utöver detta har barn- och ungdomsnämnden ett dialogmöte med en rektor och dennes utvalda personal vid varje nämndsmöte för att få så god information som möjligt om och från alla enheter.